

Can Gol, una de les masies més antigues de Mata, i els seus successius propietaris des dels inicis del segle XVI, són documentats tot seguit per Enric Subiñà i Coll, membre de l'Equip del Museu Arxiu de Santa Maria.

És el primer treball d'una sèrie d'estudis sobre les masies del terme de Mataró.

MASIES DE MATA (I)

CAN GOL

SITUACIÓ

La masia de can Gol, que correctament hauria de dir-se Gual, tot i que en manuals de Baptismes del segle XVI ja ens parlen d'«en Gol de Mata», es troba situada en el veïnat de Mata, més avall de l'església de Sant Miquel. Concretament està al nord-oest de can Tria, just per dessota de can Volart, entre els torrents de can Gol i de la Caseta. Es veu a simple vista des de la carretera i es distingeix per la façana blanca i el portal dovellat.

DESCRIPCIÓ

Té la clàssica disposició de tres cossos perpendiculars a la façana, que està orientada a migdia, amb entrada pel central, amb la cuina a sol ixent i el menjador a ponent, i amb un cos travesser a tramuntana amb funció de celler, paral·lel a la façana. La coberta és singular, amb teulada a una sola vessant i frontó lateral per als tres cossos principals, i teulada de dues vessants amb frontó central per al celler. És una estructura curiosa i poc freqüent, probablement resultat d'haver-se fet un canvi de coberta en el celler, ja que, a l'origen, la casa devia ser amb teulada de dos vessants i amb frontó lateral.

Els únics elements de pedra exterior visibles que queden són les finestres que hi ha a ambdós costats del portal (tapades i pintades de blanc) i el portal, amb onze dovelles de mida mitjana, esmentat en l'inventari del 1636¹ on el

descriuen així «Primo trobam totas aquellas casas ab son portal major a migdia obrint, ab sas portas de alba, portallera, ab sos golfos, pany y clau, balda y anellera». Notem la precisió amb què es descriuen els elements de tancament de la porta, que creiem que és la mateixa que es conserva actualment.

Són destacables, en la cuina la seva llar de foc amb el forn de pa en l'interior, l'escala per pujar al pis amb graons motllurats de pedra, i en el celler, que s'hi entra per una porta situada sota de l'escala, l'entrada a l'hipogeu amb un portal de pedra de mig punt. Al pis superior es conserva la sala, sobre el cos central, i una habitació sobre el menjador. L'habitació que hi havia sobre la cuina es va modificar recentment i es va tancar l'accés que tenia des de la sala. A sobre del celler, hi ha un conjunt d'habitacions que, tot i tenir molts anys, no es corresponen amb la distribució antiga i estan molt reformades; també havia existit una altra habitació que es va derruir per convertir l'espai en terrassa.

Els portals de la cuina, menjador i celler, tenen els brancals de pedra, però amb la llinda de fusta.

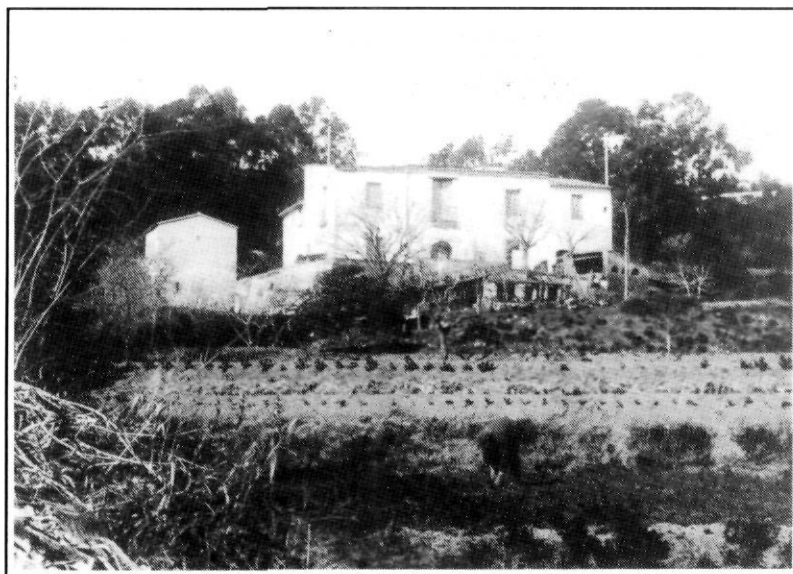
El cos de planta baixa que queda a sol ixent eren els estables, però avui no tenen aquesta funció. El pis de sobre s'ha adaptat fa poc com a habitatge.

Per les característiques d'estructura i distribució, així com els elements, portes, finestres i portal dovellat, creiem que es pot datar la masia al segle XVI. Les modificacions fetes en els segles XIX i XX, motivades principalment pels canvis de propietaris, no han alterat de manera important el conjunt de la masia, que conserva la mateixa distribució que tenia el 1636, segons consta a l'inventari.

És bonic de destacar que tot i fer cent setanta anys que la masia no és propietat de la família Gual, encara conserva el nom original.

HISTÒRIA

El primer cop que tenim notícies d'un Gual és el 1519; trobem el baptisme d'una «filla de Bernat Gual de Matha i de Madona Gratiana muller»². D'aquest Bernat Gual no tenim gaires notícies. Pel seu testament, fet el 1530, sabem que estava casat amb Graciana i que fa hereva una filla seva anomenada Càndia, casada amb Francesc Mates, àlies Gual³. Demana ser enterrat a Sant Miquel de Mata, on són enterrats els seus avantpassats; «Eligo sepultura corpori meo in Sancti Michaelis e Sancti Martini de Mata, in vaso meos ... debant meis». Aquest vas era probablement a l'exterior de l'església, ja que en les excavacions que es van fer en el seu interior no van aparèixer restes. L'anotació confirma, a més, enterraments a Sant Miquel des de finals del segle XV, força anteriors a la construcció del nou cementiri el 1806⁴. El 1536, en un tall per a pagar les despeses del retaule i l'orgue de Santa Maria consta en Gol a Mata⁵.

Can Gol de Mata (1925?). Col·lecció Mn. Colomer.

La seva filla Càndia, pubilla, es casà amb Francesc Mates, àlies Gual. En un pergami del 1500, un establiment en emfiteusi fet per Joan Mascort, pagès de Mata, la terra establerta limita al nord i a l'est amb un «honore den Mates»⁶, tot i que no creiem que es tracti dels mateixos Mates. Precisament en el fogatge de 1553 trobem a Mata «Franci Mates, àlies Gual»⁷. En el testament de Càndia Gual, fet el 1562, es declara «filla de Bernat Guall, pagès de dita parròchia de Sant Miquel de Mata e de la dona na Grasiana, de aquell muller, defuncts... Elegint la sepultura al cos meu fahedora en lo cementiri de Sant Miquel de Matha y en lo vas en lo qual los cossos de mos predecessors són estat soterrats...»⁸.

El seu marit Francesc Mates era molt pietós, i en el seu testament fet el 1565 deixa nombroses donacions a l'església, «deix, per amor a Déu, a la obra de la capella de Santa Magdalena, dins la vila de Mataró situada... a la obra de Sant Miquel de Mata...al bassí de las ànimas de dita iglésia de Sant Miquel de Mata... al bassí de la Verge Maria, en dita iglésia de Sant Miquel... a quiscun bassí de dita iglésia de Sant Miquel de Mata... a la llàntia de Sant Martí de Matha...». A l'igual que la seva muller, fa hereu Pau Mates, àlies Gual, «Instituint a Pau Mathes, àlies Gual, nebot i marmessor meu, hereu meu universal...»⁹.

Pau Mates era fill del pagès de Tiana Antoni Mates, probablement germà de Francesc. El 1559 es va casar a Mata; «A VI de desembre de 1559 preguera benedissió a Sant Miquel de Mata Pau Gual e Eulària Gual, tots de Mata»¹⁰. Van tenir dotze fills, un dels quals, de nom Antic, fou prevere. El 1568 Pau Mates i Gual, com a pagès i senyor útil del mas Gual, estableix una terra a Antoni Bruguera¹¹. Aquesta terra la té segons un establiment atorgat a Francesc Mates, àlies Gual i la seva dona Càndia, com a usdefructuaris difunts, i a ell, com a propietari del mas Gual, fet el 1561. Un any després, el 1569, apareix com a «promen» de Mata «Pau Mates àlies Guall» en un document «Sobre la factura de pintar fahedora del retaule de la iglesia parroquial de Sant Martí de Mata, en la capella de Sant Miquel»¹².

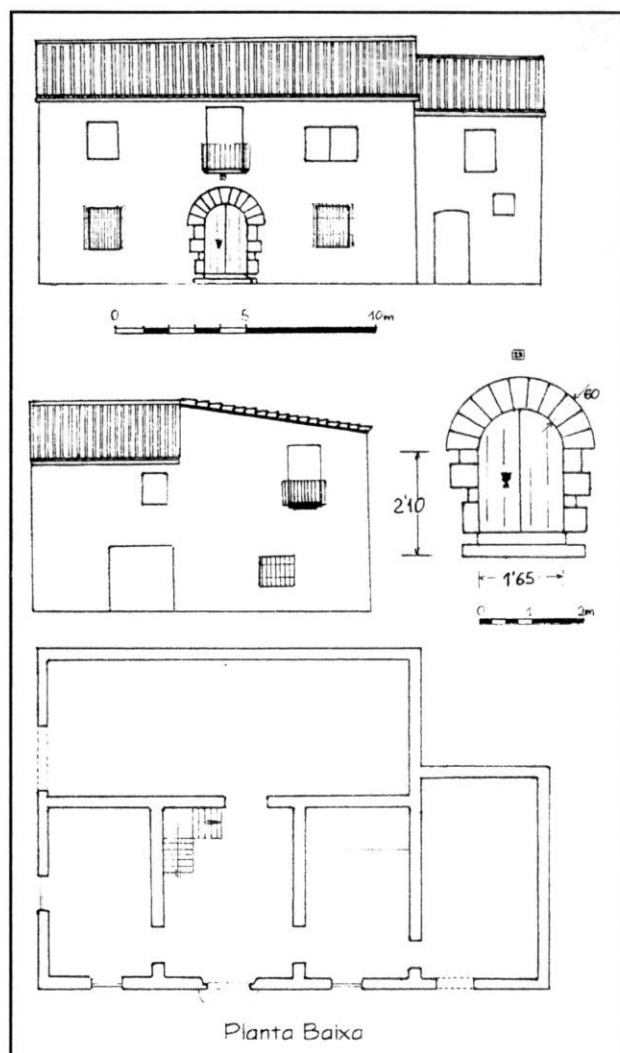
El 1600, junt amb el seu fill Pau Gual, ambdós pagesos de Sant Martí de Mata, estableixen en emfiteusi una terra a Benet Major del Castell¹³. El 1614 trobem el seu òbit

on és esmentat com «el venerable Pau Mates y Gual de Mata. Fonch sepultat en la capella de Sant Miquel. Rebé los sacraments, ofici doble i res. Digué la missa son fill»¹⁴. En el seu testament, del mateix any 1614, escrit segons consta «en una cambra de la casa de ma pròpia habitació», fa hereu seu universal Pau Gual i marmessors al mateix Pau Gual i a Antic Gual, prevere, fills seus¹⁵. No era gens estrany entre les famílies pageses benestants de tenir un fill en l'estament eclesiàstic, cas que es torna a repetir en la figura del prevere Pau Gual i Mercader.

El seu fill Pau Gual, menor, es va casar amb Antònia Monclús, vídua de Joan Pau Moyó, pagès d'Argentona, i filla de Martí Monclús, mercader de Barcelona resident a Mataró. En els capítols matrimonials que van fer l'any 1592, Pau Mates i Gual fa hereu el seu fill Pau, sempre que aquest arribi a tenir fills en edat de fer testament, i Martí Monclús dota la seva filla amb un censal mort de preu cinc-centes lliures¹⁶. El testament d'Antònia Monclús, fet l'any 1601, també especifica que el seu cos sigui «lo cos enterrat en lo fossar de Sant Miquel de Mata»¹⁷. A Pau Gual, menor, el trobem poques vegades citat amb el cognom Mates, una d'elles en el testament del seu pare, on és esmentat un cop com a Pau Gual, i un altre com a Pau Mates. També el 1621 en un establiment en emfiteusi que fa «Paulus Mates et Gual, agrícola, parrochial Sancti Martini de Mata, termini villa Beata Maria Mataronis, et Antonia Guala, conjuge, uxor, et Petrus Gual, filius»¹⁸, es parla d'un anterior establiment fet el 1611 «per me, et Paulus Mates et Gual quondam, patrem meum».

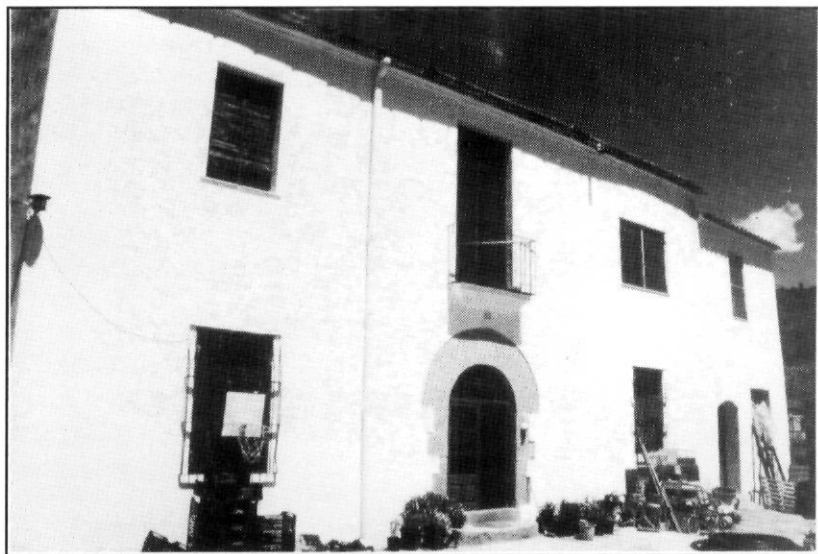
El 1635 Pau Gual augmentava el patrimoni familiar amb la compra del mas Ferragut i la seva gleva de terra, situat entre can Gual i can Tria. La venda és signada per Jaume Safont Tria com a administrador de l'heretat de Bernat Salvador Ferragut i per «Nos Paulus Mates y Gual, et Petrus Gual meus filius...»¹⁹. És el darrer cop que trobem el cognom Mates. En una anotació del 1700 aquest mas Ferragut consta com «del tot dirruïda en lo qual solament apareixen los fonaments»²⁰.

Pau Gual morí el 1636 i per l'inventari dels seus béns podem saber com era la casa, el celler, el bestiar, etc... La planta baixa tenia la mateixa distribució actual amb «la entrada, la cuïna, lo studi y lo seller», que contenia fins a cinc bótes, amb tinguda total de cent dues càrregues, juntament amb dos cups i tres premses, dades demostratives de la gran importància que el vi tenia al terme. Pel que fa al pis, la distribució era de «la

Masia de Can Gol.
Dibuix E. Subià.

sala, la cambra de sobre lo studi, la cambra sobre la cuïna i la cambra sobre lo seller», on destaquen quatre llits de camp, i a sobre el celler «una pila de blat de mesta y en que hi a trenta quarters, poch més o mancho, lo qual se gasta per la despesa de casa». En «la stabla» hi tenien quatre animals, «un rossinet, una burra, un tossino y un brau petit, de catorse mesos de edat, de pel Roig, lo qual és la mitat de la heretat de dit defunt y la altra mitat de Antoni Fogueras i Boet, pagès del veïnat de la Torra parròquia de Argentona». La nota indica el gran valor d'un bou, ja que era compartit amb Antoni Fogueras, aleshores propietari de la masia de can Boet, que modernament es coneix per cal Xalan, al costat de la Torre Llauder. Per últim hi havia «lo pastador de dita casa», que era on es feia el pa. Segons l'inventari, Pau Gual tenia també set peces de terra, totes plantades de vinya, menys la gleva del mas, que era horta i amb arbres fruiters.

Façana principal de la casa.

El seu hereu, Pere Gual, es casà el 1629 a Cabrera amb Gerònima, filla del pagès de Cabrera Fermí Payssa i Mallol de Vall²¹. A l'època eren molt corrents els vincles matrimonials entre pagesos de poblacions veïnes. Va morir el 1686 sense fer testament, i va ser enterrat a Sant Miquel de Mata²². Tenia dos fills, Joan, el gran, que era pagès, i Josep, en aquells moments esmentat com a negociant, tot i que alterna amb l'ofici de pagès, fet demostratiu de la prosperitat de la hisenda. Molts pagesos en aquells temps es dedicaven a negociar per a incrementar els seus patrimonis. Josep es casà amb Cecília Janer, filla del negociant de Mataró Jacinto Janer²³. Les coses li van anar bé, ja que el 1693 va comprar una casa al seu cunyat Jacinto Janer, al carrer de Sant Simó²⁴, i el 1700 va comprar el mas de Mata al seu germà gran Joan.

Enviudat el 1713, es casà al cap de dos anys amb Francisca Vieta i Vilella²⁵. Va portar la hisenda familiar com a pagès en el mas, tot i que cap al 1731 el deixaria en mans de masovers i passaria a residir a casa del seu fill Pere, en el carrer d'en Pujol, on moriria el 1740²⁶. En el seu testament va instituir com a hereu universal el seu fill Pere, aguller²⁷. És interessant de conèixer que dos altres fills seus, un amb la professió d'adroguer i l'altre negociant, habitaven a Maó, Menorca. Podem interpretar que potser eren austracistes exiliats –Maó era aleshores colònia anglesa– o bé que hi residien per motius de comerç, o potser també per ambdues coses. El mateix testament diu «elegesch la sepultura, al cos meu fahedor, en la iglésia de Sant Miquel de dita parròquia de Mata, en lo vas que allí tinch de mos passats». Fou l'últim Gual que s'enterrà a Mata, segurament al mateix vas on s'enterrà Bernat Gual al primer terç del segle XVI.

Amb l'hereu, en Pere Gual i Gener, s'inicià una nissaga d'agullers que duraria tres generacions. De fet ell mai no va fer l'ofici de pagès. En el cadastre de 1719 està domiciliat a la Riera, on restà fins al 1726, quan es traslladà al carrer d'en Pujol, a una casa pròpia²⁸. La relació de Pere amb altres agullers es pot comprovar pel seu casament amb Francisca, filla de l'aguller de Barcelona Pere Mercader²⁹, i pel matrimoni del seu fill gran amb una filla de Pere Iferm, aguller de Barcelona³⁰. En el cadastre de 1751 consta que té «5 quarteras 16/48 viña 2ª calidad, 1 quartera 36/48 huerto 1^a, 18/48 huerto 2^a, 2 quarteras 40/48 hiermo, 1 quartera campo 3^a...»³¹. També hi figuren dues cases a Mataró i una al veïnat de Mata.

La seva poca relació amb Mata queda demostrada pel seu testament, fet el 1763, on diu «Elegesch la sepultura de mon cadàver fahedora en la Iglésia de Sant Joseph, de Carmelitas descalcos, de la present ciutat de Mataró, en la tomba o sepultura que tinch dins dita iglésia»³². Tant el seu fill, com el nét, també s'enterrarien a Sant Josep. Però el sentiment de conservar el patrimoni familiar es llegeix de manera molt bonica en el propi testament «Vull, deixo y dispoço que la collita del vi que resultara en est any se repartisca en esta forma, una tercera part per lo dit Joseph Gual, mon nét, perquè tinga cuýdado en fer comensar la hacienda mia,...» En l'inventari dels seus béns³³, a part dels múltiples utilitatges d'aguller, hi consten també «tres dotsenas y dos llibrets del rosari, una dotsena y deu llibrets intituls de Fra Anselm, sinch llibres del roser, sis llibres de Sant Antoni, sis doctrines, desset llibres de Sant Josep, dos dotsenas de llibres de Sant Aleix y de Escornalbou...», mostra de la religiositat del testador, que també fa dir dues-centes misses per la seva ànima, cent vint-i-cinc de les quals dites pel seu fill Pau, prevere, beneficiat de Barcelona.

El seu fill Pere Gual menor, també aguller, vivia a la casa familiar del carrer d'en Pujol. Per un full sobre la gent que combregava en el veïnat de Mata, datat aproximadament l'any 1770, sabem que al mas Gual vivia el masover Narcís Ivern, amb la seva dona i una filla³⁴. A l'hora de fer els capítols matrimonials del seu fill Josep

amb Ignàcia Salvat el 1793³⁵, vint-i-tres anys després de casats, «féu donació y heretament universal á favor de dit son fill Joseph, ab varios pactes i condicions, y entre ells ab lo de que si aquest moria sens fills, tornessin los bens y cosa universalment donadas, al mateix donador si viuria, y si no á són hereu o successor, o a qui tocassen»³⁶. Pere Gual va morir el dotze d'abril de 1802³⁷ i Josep Gual el dinou d'agost de 1803, sense descendència³⁸; vivien a la casa del carrer d'en Pujol. Amb Josep moria l'últim hereu Gual.

L'heretat va passar a les dues germanes de Josep, Semproniana, muller de Llorenç Sirés, negociant, i Maria Francisca, muller de Pere Anton Sirés, adroguer. Maria Francisca testà a favor de la seva filla Semproniana, muller de Josep Riera, manyà³⁹. La part de l'altra germana, Semproniana, va passar a mans de Francisco Sirés, sots-tinent retirat. Les dues, en morir, van ser enterrades a Mata, en el nou cementiri.

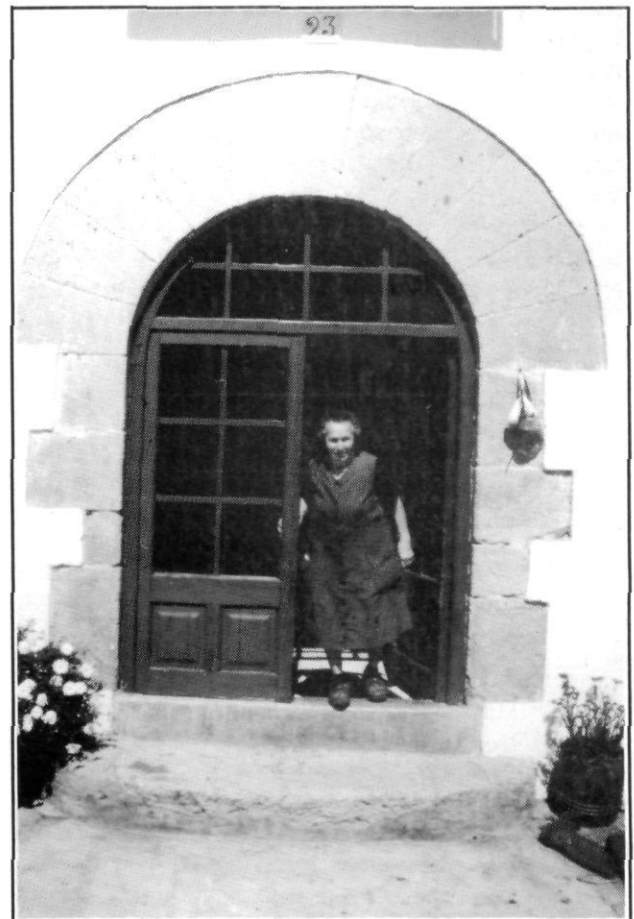
Tot i que l'any 1829 es féu una partició de l'herència⁴⁰, seguidament el notari de Barcelona, natural i veí de Mataró, Manuel Rafart i Soler, comprà les dues parts, o sigui, l'heretat sencera⁴¹. El preu total de la compra fou de vuit mil tres-cents lliures catalanes, de les quals dues mil vuit-cents cinquanta eren per al mas Gual. Posteriorment Llorenç Marfà i Baladia, fabricant de Mataró, el comprà el 1861 a Francisc Rafart i Poy, nebot del notari⁴². El preu fou de vuit mil cinc-cents lliures catalanes. És molt curiosa l'anotació on consta la presa de possessió que féu Llorenç Marfà, que explica el següent⁴³:

«En el vecindario de Mata, término de la ciudad de Mataró, provincia de Barcelona, a quince de Mayo de mil ochocientos sesenta y uno. ...a eso de las once horas y media de la mañana de hoy, en el patio frente a la puerta principal de la casa del precitado manso Gual, el Don Francisco Rafart, después de haber enterado al actual masobero Juan Busqué del objeto de hallarnos constituidos aquí, le ha ordenado, y lo mismo a las demás personas existentes dentro la propia casa, que saliesen fuera de ella, y enseguida de haberlo efectuado, ha tomado por su mano derecha al Don Lorenzo Marfá, y lo ha introducido dentro la misma casa, le ha entregado las llaves de ella, y salídose inmediatamente fuera él tambien; y quedando dentro solamente el Don Lorenzo Marfá, ha tomado posesión de la propia casa, cerrando y abriendo las puertas interior y exteriormente a su libre voluntad; y pasando enseguida a recorrer la tierras contiguas,..., ambos Sres. Rafart y Marfá, el primero ha entregado y el último aceptado y tomado también posesión de ellas, co-

giendo puñados de tierra, arrancando yerbas, esparciéndolas en todas las direcciones a su libre beneplácito y haciendo todas las demás demostraciones de dueño y poseedor que bien le han parecido; y subiendo acto continuo al piso de la dicha casa manso Gual, y colocándose primeramente en el balcon principal, y pasando alternativamente a las demás aberturas oportunas, el Don Francisco Rafart ha mostrado al Don Lorenzo Marfá los honores y límites del mismo manso».

Aquesta presa de possessió corporal té les arrels en l'època medieval, i és similar a la que va fer Pere des Bosc el 1352 en el castell de Vilassar⁴⁴.

Al masover Joan Busqué i Riudameya, d'Argentona, el tenim documentat ja en el mas des del 1842⁴⁵. Aleshores vivia amb el seu fill Llorenç Busqué i Ginestà, que es casà el 1840 amb una filla de ca l'Arnau del castell de Mata, Agustina Rogent i Cuyàs⁴⁶. El seu fill, Llorenç Busqué i Rogent, nascut el 1845, es casà el 1873 amb una filla de can Tria de Mata i tingueren quatre filles⁴⁷. La gran, Joaquina Busqué i Tria, es casà amb Esteve Mompert i Canal. El matri-

La Sra. Mercè en el portal major de la masia.

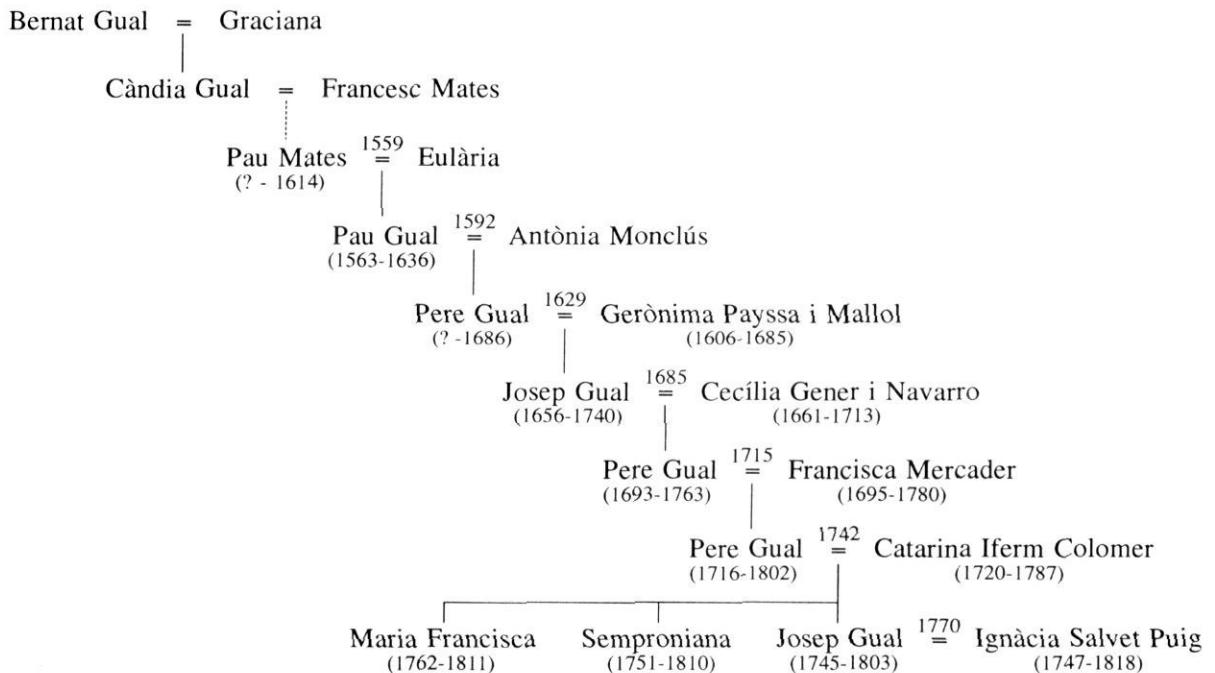
moni Mompert Busqué l'any 1929 va comprar la masia al fill de Llorenç Marfà, Josep Marfà i Puig⁴⁸. Són molts els masos de la nostra contrada que han acabat comprats pels masovers.

L'actual propietària, la Sra. Mercè Marré i Busqué, n'és la neboda, i representa la cinquena generació dels Busqué que han estat al mas, vivint-hi amb la seva filla, nét i besnéts. La Mercè encara recorda que als anys trenta treien l'aigua amb la sínia moguda per una mula, fins que hi van posar un motor. El vi que feien aleshores era per al consum propi, i el van anar deixant de fer a mesura que es morien els vells ceps. Sempre han tingut molta horta i arbres fruiters, i des de

fa molts anys tenen parada a la plaça Gran, que encara mantenen. També recorda les vaques que han tingut fins fa poc, i de quan baixava amb carro a Mataró per portar la llet a la granja Caralt de la Riera. També explica que quan es feia un enterrament a l'església de Sant Miquel, venia des de Mataró per l'actual carretera –abans era camí– i agafava el torrent de can Gol, tot passant a tocar del mas, per enfilelar pel mateix torrent fins a l'església. Actualment és una de les poques masies de Mata, de la part més alta, no inclòs el tram de les cinc sènies, on encara treballen i viuen de la terra, ja que la majoria són avui segones residències.

Enric Subiñà i Coll

ARBRE GENEALÒGIC DE LA FAMÍLIA GUAL

NOTES

1.- Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró (=MASMM), Documentació Notarial, Inventaris, núm. 5 (3 setembre 1636).

2.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre de Baptismes núm. 1, foli 16 (2 juny 1519).

3.- Arxiu de la Corona d'Aragó (=ACA). Arxiu Notarial de Mataró (=ANM), 1648, Testaments segle XVI, 28 març 1530.

4.- MANUEL SALICRÚ I PUIG, «Els cementiris de Mataró», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 13 (Mataró, abril 1982).

5.- JOSEP M. COLOMER, *Mataró al mil cinc-cents*, Premi Iluro 1967, Edició de la Caixa d'Estalvis Laietana-Mataró (Mataró 1969).

6.- MASMM, Pergamins, A/00027 (9 novembre 1500).

- 7.- JOSEP IGLÉSIES, *El fogatge de 1553*, Fundació Vives i Casajuana (Barcelona 1981).
- 8.- ACA, ANM, 1647, Testaments s. xvi, 30 desembre 1562.
- 9.- ACA, ANM, 1647, Testaments s. xvi, 3 setembre 1565.
- 10.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre de Baptismes núm. 2, foli 71 (6 desembre 1559).
- 11.- MASMM, Pergamins, A/00164 (10 novembre 1568).
- 12.- MASMM, Fons Aguilar, Mata, 29 juny 1569.
- 13.- MASMM, Pergamins, A/00006 (17 gener 1600).
- 14.- MASMM, Llibre de Funerària núm. 5 (21 setembre 1614).
- 15.- ACA, ANM, 1058, notari Antoni Montfort, 13 setembre 1614.
- 16.- Arxiu de Protocols de Barcelona, Notari Nicolau Llentisclar, 24 agost 1592.
- 17.- ACA, ANM, 1091, Notari Narcís Portell, 3 setembre 1601.
- 18.- Arxiu Particular de can Gol (=APCG), Pergamí, 14 març 1621.
- 19.- ACA, ANM, 289, Notari Joan Vieta, 20 març 1635.
- 20.- ACA, ANM, 622, Notari Josep Pintat, 10 octubre 1733.
- 21.- Arxiu Parroquial de Cabrera de Mar, Llibres Sagramentals, Llibre de Matrimonis núm. 2, foli 4 (1 agost 1629).
- 22.- MASMM, Llibre de Funerària núm. 14 (1 març 1686).
- 23.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre de Matrimonis núm. 3, foli 210 (15 agost 1685).
- 24.- APCG, Document data 13 maig 1693.
- 25.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre de Matrimonis núm. 4, foli 226 (22 juliol 1715).
- 26.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre d'Òbits núm. 1, foli 227 (11 abril 1740).
- 27.- ACA, ANM, 569, Notari Antoni Gusi, 2 abril 1740.
- 28.- Arxiu Municipal de Mataró (=AMM), Cadastres, núm. 2 (1719) i núm. 9 (1726).
- 29.- Arxiu de la Catedral de Barcelona, Llibre d'Espalles núm. 120, foli 18 (26 desembre 1715).
- 30.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre de Matrimonis núm. 6, index, lletra G.
- 31.- AMM, Cadastres núm. 37 (1751).
- 32.- ACA, ANM, 871, Notari Josep Torras i Vieta, 18 maig 1763.
- 33.- ACA, ANM, 871, Notari Josep Torras i Vieta, 7 desembre 1763.
- 34.- MASMM, Fons Aguilar.
- 35.- ACA, ANM, 902. Notari Francesc Boronat, 13 setembre 1793.
- 36.- AMM, Protocols Notarials, Notari Gaspar Poy i Torras, 7 febrer 1829.
- 37.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre d'Òbits núm. 5, foli 274 (12 abril 1802).
- 38.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre d'Òbits núm. 5, foli 301 (19 agost 1803).
- 39.- AMM, Protocols Notarials, Notari Desideri Torras i Golorons, 22 febrer 1811.
- 40.- AMM, Protocols Notarials, Notari Gaspar Poy i Torras, 7 febrer 1829.
- 41.- APCG, Document data 7 desembre 1829.
- 42.- APCG, Document data 15 maig 1861.
- 43.- AMM, Protocols Notarials, Notari Maties Aparicio i Burgès (15 maig 1861).
- 44.- CORAL CUADRADA, *El Maresme medieval: Hàbitat, economia i societat, segles X-XIV*, Premi Iluro 1987, Editorial Rafael Dalmau, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1988).
- 45.- AMM, Padró, any 1842.
- 46.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre de Matrimonis núm. 12, foli 9 (19 abril 1840).
- 47.- MASMM, Llibres Sagramentals, Llibre de Matrimonis núm. 13, foli 168 (1 novembre 1873).
- 48.- APCG, Document data 20 juliol 1929.

BIBLIOGRAFIA.

LUÍS BONET I GARÍ, *Les Masies del Maresme*, Ed. Montblanc 1983.

RAMON RIPOLL, *Les masies de les comarques gironines*, Ed. Gothia 1983.

J. CAMPS I ARBOIX, *Les cases pairals catalanes*, Ed. Destino 1965.